Моргун В. В., ад'юнкт докторантури та аспірантури Національної академії внутрішніх справ України

ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ

Розглянемо одну з актуальних проблем взаємодії української мови і права – переклад юридичних текстів. Підвищений інтерес до проблем теорії і практики юридичного перекладу пов'язаний з розвитком міжнародних відносин, збільшенням обсягу правового регулювання, розширенням термінологічного апарату права. Специфіка перекладу правових документів обумовлена наявністю в мові усталених термінів і виразів, що вживаються у вузькій сфері.

Згідно з визначенням М. М. Глушко, термін – це слово або словосполучення для вираження понять і позначення предметів, що характеризується наявністю у нього суворої і точної дефініції, чіткими семантичними рамками – і тому однозначне в межах відповідної класифікаційної системи [1].

Юридичний термін – це слово або словосполучення, що вживається в умовах функціонування юридичного підстилю офіційно-ділового стилю мови, що виражає ключове поняття правової норми, обмежене чіткими семантичними рамками, можливостями сполучуваності.

Фахівці відзначають, що найбільші труднощі викликає «переклад не власне юридичних термінів, зафіксованих у системі мови в тлумачних і перекладних словниках і довідниках, а одиниць лексико-семантичної системи мови» [2], значення яких у конкретних правових документах визначається лінгвокультурним контекстом. Таким чином, особливу складність являє собою переклад текстів, що відносяться до регіонального і національного права.

Залежність значення слова від контексту, в якому воно використовується, стає причиною численних помилок перекладу з іноземної мови, у зв'язку з чим виникає питання про якість перекладу.

Відзначимо, що сьогодні з'являється велика кількість досліджень, в яких і юридичний текст, і процес його перекладу на іноземну мову розглядаються саме з позицій герменевтики. Це пов'язано з тим, що «переклад є не тільки транспонування тексту в іншу систему мовних знаків, а й в іншу культуру, він не

зводиться до перекодування, а являє собою також і пояснення, тлумачення, інтерпретацію» [3]. Таким чином, розуміння і інтерпретація тексту – важливі складові у багатосторонньому процесі перекладу.

Правові акти, які відносяться до юридичного стилю, найзамкнутішого з усіх стилів сучасної мови – офіційно-ділового – вимагають максимально точного вибору слова при перекладі. У зв'язку з цим ще одна проблема, що виникає при перекладі правових документів, полягає в тому, що професійний перекладач, не маючи юридичної освіти, не завжди в змозі здійснити правильне тлумачення тексту, а отже, підібрати найдоцільнішу за змістом термінологічну відповідність.

Як вказує Т. П. Некрасова, до факторів, що ускладнюють юридичний переклад, також відносяться «термінологічні колізії, в рамках яких «стикаються» терміни офіційних українських (перекладних) текстів міжнародних договорів і термінологія сучасного українського права» [4]. Прикладом подібної колізії може слугувати термін «територіальна громада». В офіційній українській (перекладній) версії «European Outline Convention on Transfrontier Coperation between Territorial Communities or Authorities» («Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями») використовується термінологічне словосполучення «Territorial Communities», перекладене як «територіальні общини», хоча законодавство України передбачає в даному випадку використання терміну «територіальна громада» [5]. При перекладі юридичних термінів необхідна обізнаність перекладача в юридичній термінології.

Таким чином, процес перекладу обов'язково включає перетворення тексту, в основі якого лежать розуміння та інтерпретація, здійснювані перекладачем. При цьому юридичний переклад є більшою мірою актом міжкультурної комунікації, ніж актом міжмовної комунікації, оскільки в перекладацький контакт вступають різні правові системи і правові культури, розбіжності між якими зумовлюють багато проблем юридичного перекладу.

Список використаних джерел

1. Глушко М. М. Функциональный стиль общественного языка и методы его исследования / М. М. Глушко. – М. : Изд-во МГУ, 1974. – 120 с.

2. Подстрахова А. В. Перевод юридического текста: проблемы лингвистической и межкультурной коммуникации [Електронний ресурс] / А .В. Подстрахова. – Режим доступу: http://www.vfnglu.wladimir.ru/Rus/NetMag/v4/v4_ar13.htm.

3.Соколов Ф. А. Перевод как эстетическая интерпретация текста / Ф. А. Соколов // Эстетика и этика в изменяющемся мире : сб. ст. – СПб. : Астерион, 2009. – С. 268–273.

4. Некрасова Т. П . Особенности перевода юридической терминологии на английский язык : автореф. дис. … канд. филол. наук : 10.02.20 / Т. П. Некрасова. – М., 2013.

5. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями 1980 р. // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 9. – Ст. 585.

Білевич Н. О., ад'юнкт докторантури та аспірантури Національної академії внутрішніх справ

МИСТЕЦТВО ВОЛОДІННЯ СЛОВОМ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТА

Мова – це професійна зброя юриста. Високий рейтинг багатьох юристів визначається тим враженням, яке залишають їх виступи, бездоганним володінням літературною мовою, умінням точно, ясно, правильно і логічно висловлювати думку.

Оскільки мова – головний інструмент професійного юриста, мовна культура край необхідна майбутнім юристам. Для них знання норм і правил ораторського мовлення так само обов'язково, як і знання спеціальних юридичних дисциплін. Крім того, розвиток мовної культури допомагає молодій людині вирішувати в майбутньому безліч життєвих ситуацій.

Ознаками культурної мови вважається точність і ясність думки, її логічна стрункість, багатство словника, правильні (відповідають літературним нормам) артикуляція і інтонування, різноманітність граматичних конструкцій, художня виразність, чистота, тобто відсутність ненормативної лексики. Нормативність – основний критерій культури мовлення.

У різні часи висувалися різні вимоги до судової промови. Наприклад, у XIX-му – на початку XX-го століття юристи в своїх виступах уникали мовних юридичних стандартів,